

som derved vilde vækkes, men fordi man, naar et Spørgsmaal saaledes har staaet paa Dagsordenen i 20 Aar eller længere og bestandig vedbliver at komme igjen, ikke kan flyde Sagen fra sig, men er nødt til at tage den under alvorlig Overveielse. Derimod er den Grund, som den høitagtede Minister anførte for at fremme Sagen, rigtignok for mig snarere en Grund til at standse den, nemlig den Behandlingsmaade, den hidtil har været Gjensstand for; thi der er ved denne Behandling ikke kommet det Mindste frem, som synes at kunne være brugbart for Sagens videre Fremme. Paa den ene Side har man kritiseret Loven mere og mindre billigt — jeg føler hverken Kald eller Lyft til at tage den i Forsvar —, og fra den anden Side har man forsvaret den; men fra ingen af Siderne er der kommet Noget frem, som kunde ligne et Tilbud eller en Antydning af, hvorledes man ønskede den modificeret, eller paa hvilken Maade man antog, at Spørgsmaalet kunde løses. Ja, i den Henseende maa jeg naturligviis undtage den høitagtede Minister, thi han har fremsat et Modificationsforslag, til hvilket jeg strax skal komme; men som sagt, det, som hidtil er fremkommet under denne Forhandling, giver ikke særdeles stort Haab om at see Sagen komme til en lykkelig Ende. Den høitagtede Minister er enig i, at Frivilligheden er det Duffeligste — det troer jeg, Alle ville være enige med ham i — og han mener, at saadanne Lovforslag om en Tvangsafløsning have standset den frivillige Afløsning. Det Sidste troer jeg dog ikke, han har ganske Ret i. Saavidt mig bekjendt, er der nemlig i de Aar, der ligge mellem 1861 og det nærværende Dieblit, ikke før ifjor fremkommet noget Forslag om Tvangsafløsning, og det, som dengang fremkom, var et gammelt Forslag, med Hensyn til hvilket man vistnok intetsteds gjorde sig den Forventning at see det vedtaget af Rigsdagen; men desuagtet er den frivillige Afløsning ikke i disse 9 Aar gaaet saa raff frem, som man efter Loven af 1861 med Billighed kunde vente. En anden æret Taler har nævnet Tallene, og jeg skal ikke komme tilbage til dem, men kun sige, at

af de 69,000 Tdr. Hartkorn Fæstegods, som vare tilstede i 1861, er der hidtil blevet solgt til Fæsterne eller deres Efterladte 17,000 Tdr., altsaa knapt $\frac{1}{4}$. Efter denne Beregning vil der altsaa, dersom man kun skulde stole paa den frivillige Afløsning, hengaae i det Mindste 27 Aar, inden Fæstevæsenet blev afløst ad denne Vej, og det vilde næppe gaae saa hurtigt; thi, medens den store Beredvillighed, der paa enkelte Steder har været tilstede til at sælge og købe — jeg skal blot som Exempel nævne Samsø, der tæller overordentlig meget i det Antal Tønder Hartkorn, jeg har nævnt — saa har der paa andre Steder vist sig fuldstændig Uvillighed til at sælge, og det er saaledes ikke blot paa et eneste Grevskab, — som en æret Taler (Madvig) meente, at man omfider kunde expropriere — men alene for Tyens Vedkommende paa 5 Stamhuse, 4 Grevskaber og 1 Baroni, at der ikke er solgt en eneste Tønde. Det kunde altsaa synes, som om Frivilligheden trængte til lidt Fremhjælp, og dertil forekommer det mig, siden de Lovmidler og Stræmemidler, som ligge i Loven af 1861, ikke have frugtet bedre, at en lempelig Tvangslov, som ikke var fordeelig for nogen af Parterne, var det Hensigtsmæssigste; thi det er klart, at, er Tvangsloven fordeelig for Godseierne, saa ville disse blive villige til at sælge, og er den fordeelig for Fæsterne, saa ville de være villige til at købe. Det forekommer nu ikke mig, at den Lov, som her foreligger, har den Egenkab at være en lempelig Tvangslov. Naar jeg skulde characterisere den med en eneste Benævnelse, kunde jeg fristes til at kalde den en Belgjorenhedslov: Den gjør vel mod Fæsternes Efterladte paa Bondestandens Beføstning, og den gjør vel mod de Godseiere, som ere mindst tilbøielige til at sælge, paa de andre Godseiers Beføstning, som gjerne vilde sælge, men ikke kunne det under de nuværende Vilkaar; den gjør vel imod dem derved, at den giver dem Leilighed til at bortkæfte endnu engang og speculere i, at Fæsteren ikke lever længe, hvorved de blive fritagne for den Afstaelsesmaade, som de Andre tvinges til. Jeg kan nu egentlig ikke see nogen principiel For-